

STORTINGET

Representantforslag 1 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar

Dokument 8:1 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tillit til demokratiet

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til den store mengden avsløringer av sviktende håndtering av habilitet i forbindelse med aksjehandel og oppnevnelser i regjeringsapparatet og at sakene omfatter både sittende og forrige regjering, utgått fra ulike partier. Ikke bare har det blitt avdekket brudd på eksisterende regler slik de framgår av forvaltningsloven og Reglement om arbeidsvilkår for departementenes politiske ledelse i Håndbok for politisk ledelse, men det har også kommet fram svakheter i selve regelverket. Media har videre påvist elementære svakheter ved Stortingets register over styreverv og økonomiske interesser, som også regjeringsmedlemmer er omfattet av.

Forslagsstillerne mener forholdene som så langt er avdekket, utgjør en alvorlig trussel mot tilliten til demokratiet. Videre forsterker de med rette en følelse av urettferdighet hos alle som ikke har blitt gitt makten til å lede et departement eller en regjering, men like fullt underlegges omfattende kontroll og inngripende sanksjoner fra myndighetenes side.

Forslagsstillerne mener det haster for Stortinget å gjenreise tilliten til demokratiet, både ved å komme til bunns i hvordan habilitet har blitt håndtert under skif-

tende regjeringer gjennom saken Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har til behandling, og ved å klargjøre hvilke regler som skal gjelde både for Stortinget og for regjeringen.

For å fastholde et tydelig og transparent regelverk på tvers av skiftende regjeringer og med tilstrekkelig demokratisk forankring er det nødvendig at sentrale føringer legges gjennom lovverk eller andre vedtak gjort av folkevalgte og ikke bare gjennom en håndbok fra Statsministerens kontor. Dette vil også ansvarliggjøre regjeringen og dens medlemmer overfor Stortinget i større grad enn i dag. Forslagsstillerne viser til uttalelse fra jusprofessor Karl Harald Søvig ved Universitetet i Bergen:

«Når vi har hatt disse sakene, kan det vere grunn til å seie at dette må stå som lov og reglar. Då får det konsekvensar om ein bryt desse. Dersom ein bryt reglar i ei handbok, har ein berre brote nokre retningslinjer. Det er ikkje bindande.»

(NRK 18. september 2023)

Forslagsstillerne viser at kontroll- og konstitusjonskomiteens undersøkelser raskt avdekket manglende felles praksis for departementene når det kommer til habilitetsregelverket, enkelttilfeller av at departementenes rutiner ikke ble fulgt opp, og manglende samlet oversikt over departementenes praksis. Større grad av felles rutiner og kontroll, hvor Statsministerens kontor eller en annen instans gis et overordnet ansvar, vil ansvarliggjøre hele regjeringen og sikre best mulige ordninger, uten at det trenger å gå på bekostning av det enkelte departements særegenheter.

Forslagsstillerne viser til forvaltningslovutvalgets utredning NOU 2019:5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) og at det ikke er avklart verken av regjeringen Sol-

berg eller regjeringen Støre hvordan utvalgets forslag til endringer i habilitetsreglene vil bli fulgt opp ut over enkeltendringer. Forslagsstillerne foreslår derfor å få fortgang i dette arbeidet.

Forslagsstillerne mener det er viktig å komme til bunns i spørsmålene om habilitet og aksjehandel. Det er avgjørende å gjenreise tilliten til demokratiet, og da må Stortinget – de folkevalgte – ta styring.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om lovregulering av kjøp og salg av aksjer og andre finansielle instrumenter, som forbyr statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere, samt medlemmer av deres husstand, å kjøpe og selge aksjer eller andre finansielle instrumenter etter tiltredelse.
2. Stortinget ber regjeringen sikre en større grad av felles rutiner for og kontroll av etterlevelse av habilitetsreglene for politisk ledelse i departementene, herunder felles opplysningsskjema og habilitetserklæringer ved tiltredelse og i forbindelse med oppnevninger og bevilgninger.
3. Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere sine muligheter til å sanksjonere mot brudd på habilitetsreglene og overprøve statsråders habilitetsvurderinger.
4. Stortinget ber regjeringen skriftliggjøre og journalføre alle habilitetsvurderinger utarbeidet av embetsverket.
5. Stortinget ber regjeringen sikre vidtgående merinnsyn i regjeringens skriftlige habilitetsrutiner og om nødvendig fremme forslag for Stortinget om endringer i offentlighetsloven for å sikre dette.
6. Stortinget ber regjeringen snarest og senest innen våren 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i habilitetsbestemmelser i forvaltningsloven, basert på NOU 2019:5, herunder at samboerskap sidestilles med ekteskap, og at vesentlig økonomisk interesse i en sak uten videre skal lede til inhabilitet.
7. Stortinget ber presidentskapet legge fram forslag for Stortinget om endringer i Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser som sikrer:
  - a. At antall aksjer og verdi på transaksjonstidspunktet registreres.
  - b. At opplysningsplikten skal omfatte alle medlemmer av husholdningen, herunder ektefelle/samboer.
  - c. At registeret legges om fra periodisk til løpende registrering og publisering.
  - d. Et søkbart arkiv over historiske transaksjoner.
  - e. At det vurderes en registreringsplikt som også omfatter ansatte, enten generelt eller i særlige tilfeller.
  - f. At det vurderes en sanksjoneringshjemmel for manglende opplysninger.

4. oktober 2023

Marie Sneve Martinussen

Seher Aydar